



Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BACHA401

Predefinert informasjon

Startdato:	11-05-2023 09:00 CEST	Termin:	2023 VÅR
Sluttdato:	25-05-2023 14:00 CEST	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave		
Flowkode:	203 BACHA401 1 OBE 2023 VÅR Haugesund		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.:	229
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	10647
----------------------	-------

Sett hake dersom Ja
besvarelsen kan brukes
som eksempel i
undervisning?:

Egenerklæring *: Ja
Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenavn:	(Anonymisert)
Gruppenummer:	6
Andre medlemmer i gruppen:	235, 241

Jeg godkjenner autalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei



Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Gode naturopplevelser for de yngste i barnehagen.

Good nature experiences for the youngest in the kindergarten

Thomas Bjerkheim, Inger Sørbø & Isabella Bø Bruland

BACHA401-1 22H

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Barnehagelærerutdanning

Veileder: Kari Grutle Nappen

Innleveringsdato: 25.05.2023

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle

kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. *Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.*

I skogen kan jeg finne

Små skapninger og dyr

Det er som å entre en verden

som er helt annerledes enn vår

En liten snegle kan krype langs stien

og en fugl kan synge en vakker sang

Det er så mye liv og bevegelse

det er derfor jeg elsker å være her

- Trygve Skaug

Forord

Dette er det siste prosjektet vi gjør sammen som studenter ved Høgskulen på Vestlandet, avd. Haugesund. Vi har jobbet sammen i gruppe siden det første studieåret og blitt som en søskenflokk. En felles interesse for bærekraftig utvikling og barns uteliv, gjør det naturlig å fullføre dette siste prosjektet sammen. Etter en lærerik prosess, sitter vi igjen med mer kunnskap som vi kan ta med oss tilbake til arbeidslivet.

Noen fortjener en ekstra takk for at prosjektet er kommet i havn. Først vil vi rette en stor takk til våre nærmeste for å vise forståelse for prosessen og tiden dette prosjektet har tatt. Videre ønsker vi å rette vår takk til våre informanter som stilte opp og delte sin kunnskap med oss, som la grunnlaget for hvordan dette prosjektet ble og resultatet vi sitter igjen med. Vi ønsker også å rette takk til vår veileder Kari Grutle Nappen.

Helt til slutt ønsker vi å takke hverandre. Vi har hatt en god opplevelse og et fint samarbeid. Vi har hjulpet hverandre når det har stormet som verst, og stilt opp når noen har sittet fast. Vi har hatt forventningsavklaringer til hverandre som har gjort at prosessen har gått bedre enn vi torde håpe på. Vi har heiet og motivert hverandre og sitter nå igjen med et prosjekt vi er stolte av. Vi vil ta med oss dette vennskapet vi har bygget opp i løpet av disse årene videre inn i livet.

Tusen Takk!

Abstract

In this study we have taken a closer look at kindergarten teachers' understanding of, and how they arrange for, the youngest children to have good nature experiences. We have conducted a semi-structured interview with three kindergarten teachers to immerse ourselves into how the kindergarten teachers understand good nature experiences for the youngest children in the kindergarten, and how they arrange for them. The choice of theme is based on our own experiences in practice, and our interest in nature and outdoor life for the youngest. The main focuses have been on the adult role, clothes and equipment, children's coping, sustainable development, children's participation and friendship.

It's important to see the whole picture, all of the factors influence each other. The seasons have an impact on how much time is spent outside and on what clothes the children wear. The clothes must fit the season and the children's size, so that their play, experience and development is not deteriorated. The adults' attitudes have an impact on the children's motivation and commitment, which is reflected in each other. From the data we have gathered, we have seen that it is the adult role, clothing and equipment that is most important in ensuring that the youngest children have good experiences in nature. This is crucial for children to experience learning, mastery, friendship and participation.

Innholdsfortegnelse

Forord	i
Abstract	ii
1.0 Innledning	7
1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling	8
2.0 Metode	8
2.1 Valg av metode – Det kvalitative forskningsintervjuet	9
2.2 Intervjupersoner	10
2.3 Hermeneutikk og fenomenologi tilnærming	10
2.4 Vårt Forskningsprosjekt	10
2.5 Etske perspektiv	11
2.6 Validitet og Reliabilitet	11
2.7 Vår analyseprosess	12
3.0 Teori	12
3.1 Barns medvirkning	12
3.2 Vennskap	13
3.3 Toddlering	14
3.4 Førstehåndserfaringer	15
3.5 Bærekraftig utvikling - de estetiske møtene	15
3.6 Mestring	17
3.7 Rammefaktorer	18
3.7.1 Vær og vind	18
3.7.2 Ledelse av personalet	19
3.7.3 Voksenrollen	20
3.8 Hva sier tidligere forskning?	21

4.0 Drøfting av funn	22
<i>4.1 Barns medvirkning</i>	23
<i>4.2 Førstehånds erfaringer</i>	24
<i>4.3 Bærekraftig utvikling – De estetiske møtene</i>	25
<i>4.4 Mestring</i>	26
<i>4.5 Ledelse og voksenrollen i forhold til småbarns naturopplevelser</i>	27
<i>4.6 Vær og Vind</i>	28
<i>4.7 Konklusjon</i>	29
5.0 Avslutning	30
Litteraturliste:	32
Vedlegg 1 – Intervju spørsmål	35
Vedlegg 2 – Intervju guide og samtykkeerklæring	37

1.0 Innledning

Det blinker i luften av sommerfugler, du må myse litt for å se skikkelig, fordi sola har akkurat brutt igjennom skogen. Nede på bakken løper en bille, en løpebille har en av de voksne fortalt deg. Du setter deg ned og studerer den. Seks bein, og den glinser i sollyset som har kjempet seg gjennom de store trekronene. Oi! Hva var det? Du hører fuglesang, vakre melodier som farer i vinden. Er de i trærne rett over deg? Du ser opp i det ene treet, er det her den vakre sangen kommer fra? Du klarer ikke helt å se noen fugl, den er jo så liten. Du ser ned på bakken igjen, men hvor har det blitt av billen? Du leter i de visne bladene på bakken, men billen er borte. Det kommer en voksen, og setter seg ned ved siden av meg og forteller at kanskje billen ble redd når den hørte fuglen? Men sier videre at det bor mange andre småkryp i skogen vi kan lete etter. Vi rusler videre inn i skogen, der jeg vet at vi kommer til å oppdage og utforske denne verdenen sammen. For det er nettopp det de voksne er, sammen med meg så jeg kan oppleve nye ting. Det er godt å ha sånne trygge voksne, som støtter meg der jeg er.

Norske barnehager har en tradisjon for å være mye ute, både på barnehagenes uteområde, men også i naturen i nærmiljøet. Dette støttes også av tidligere forskning, hvor det blant annet kommer fram at barn er ute 90 minutter i snitt hver dag (Kaarby & Tandberg, 2016, Ute over en time høst og vinter, avsn. 3). I og med at barna er så mye ute i løpet av en dag, var vi nysgjerrige på å vite hva barnehagelæreren velger å ha i fokus i denne tiden. Samtidig viser både noen av våre funn og egne erfaringer at de yngste barna gjerne ikke får et like rikt barnehagetilbud som de eldre barna.

Bærekraftig utvikling og mestring er to vesentlig funn som alle informantene snakket mye om, derfor vil det være naturlig å tenke at dette er ting man anser som viktig i forhold til utetid med de yngste barna i barnehagen. Med bakgrunn i dette har vi valgt å fordype oss i de øvrige temaene, barns medvirkning, mestring og førstehånderfaringer.

Når man jobber med mennesker, vil også ledelse og voksenrollen være en naturlig faktor å si noe om. I et land som preges av mye forskjellig vær, vil det og være vanskelig å fordype seg i naturopplevelser uten å komme innom vær og vind og betydningen dette har for utetid.

Til slutt vil vi drøfte teorien vi har opp mot funnene og belyse den.

1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling

Formålet med denne oppgaven er å gå dypere inn i hvordan barnehagelærerne forstår og tilrettelegger for gode naturopplevelser for de yngste barna i barnehagen. Valget av tema er basert på egne erfaringer i praksis, og egen interesse for natur og friluftsliv for de yngste. Samtidig er tema basert på ønsket om å øke kunnskapen og bevisstheten rundt gode naturopplevelser for de yngste barna, både ute og inne for barnehagefeltet. Vi har erfart at det kan være utfordrende å få personalet i barnehagen med på å se verdien av å bruke tid med de yngste barna i naturen, og gi dem de førstehåndserfaringene og gleden de kan ha av å oppleve læring i naturomgivelser. Rammeplanen for barnehagen sier:

«Barnehagen skal legge til rette for at barna kan få et mangfold av naturopplevelser og få oppleve naturen som arena for lek og læring. Barnehagen skal legge til rette for at barna kan forbli nysgjerrige på naturvitenskapelige fenomener, oppleve tilhørighet til naturen og gjøre erfaringer med bruk av teknologi og redskaper»
(Kunnskapsdepartementet, 2017, s.52).

Rammeplanen for barnehagen er ett av barnehagen sine styringsdokumenter og er gjeldende for alle barn i barnehagen, like mye for de yngste som for de eldste barna. Det handler om at personalet må tilrettelegge og introdusere på en måte som engasjerer de ulike aldersgruppene i barnehagen. For å besvare oppgaven har vi formulert problemstillingen slik:

- Hvordan forstår barnehagelæreren gode naturopplevelser for de yngste barna i barnehagen, og hvordan tilrettelegger de for de gode naturopplevelsene?

Vi ønsker at oppgaven vil føre til økt engasjement og bevissthet rundt gode naturopplevelser for de yngste barna i barnehagen, og at vår studie vil bidra til økt kunnskap rundt temaet. Vi håper at vår oppgave kan motivere barnehagelærerne ute i feltet til å arbeide med å gi gode naturopplevelser til de yngste barna i barnehagen.

2.0 Metode

I dette kapitlet vil vi begrunne hvilken forskningsmetode vi har tatt i bruk for å svare på vår problemstilling. Vi er nysgjerrige på hvordan barnehagelærerne i barnehagen forstår gode naturopplevelser for de yngste barna ute i naturen, og hvordan de tilrettelegger for gode

naturopplevelser i barnehagehverdagen. Vi vil med utgangspunkt i våre egne erfaringer belyse andre barnehagelæreres erfaringer og opplevelser fra barnehagefeltet, for så å kunne se en sammenheng og fremheve hvordan barnehagelærere i dag forstår gode naturopplevelser for de yngste barna.

2.1 Valg av metode – Det kvalitative forskningsintervjuet

I boka Metode og oppgaveskriving (2020) beskriver Dalland metode som vårt redskap i møte med noe vi ønsker å undersøke. Han skriver at metoden er et verktøy for å innhente informasjon vi trenger til vår undersøkelse (Dalland, 2020, s. 54). Vi har valgt å ta i bruk kvalitativ metode fordi denne metoden har som utgangspunkt å innhente meninger og opplevelser som ikke kan måles eller tallfestes (Dalland, 2020, s. 45). Metoden brukes for å innhente variert kunnskap som beskriver situasjoner, erfaringer og opplevelser intervjupersonen har med seg i sin ryggsekk. Ved å ta i bruk kvalitativ metode vil vi kunne få et helhetlig perspektiv og muligheten til å gå i dybden på problemstillingen. Vi vil kunne få mange opplysninger fra få undersøkelsesenheter og en nærhet til barnehagefeltet, da innsamlingen av data skjer i direkte kontakt med feltet. Dataen som innhentes vil også ta sikte på å få frem sammenheng og helhet (Dalland, 2020, s. 55).

Det kvalitative intervjuet vil prøve å forstå verden sett ifra intervjupersonens perspektiv og livsverden (Dalland, 2020, s. 68), hvor målet er å få frem intervjupersonens erfaringer rundt vår problemstilling. Vi ønsket at vår oppgave skulle bygges på pedagogen eller barnehagelæreren erfaring rundt vår problemstilling. Ved å bruke kvalitativt intervju som metode vil vi få menneskelige refleksjoner, erfaringer og holdninger som flere innenfor feltet kan relatere til. Vi ønsker å opplyse andre innenfor barnehagefeltet om temaet gode naturopplevelser for de yngste i barnehagen, og samtidig undersøke om våre personlige erfaringer samsvarer med intervjupersonene.

Vi vil føre semistrukturert intervju med de samme forhåndsbestemte relevante og åpne spørsmålene til alle deltakerne for å lettere analysere funnene i etterkant (Dalland, 2020, s. 68), men med rom for oppfølgingsspørsmål om vi anser det som nødvendig. Vi vil stille åpne spørsmål for å kunne få åpne og utdypende svar fra deltakerne.

2.2 Intervjupersoner

Vi har valgt å intervju tre barnehagelærere med ulik erfaring, og med ansvar for planlegging av barnehagehverdagen på sin avdeling. Vi har bevisst valgt informanter fra ulike barnehager for å få frem variasjonene i hverdagen om hvordan det planlegges for naturopplevelser for de yngste, og hva barnehagelæreren anser som viktig for de yngste i barnehagen når det kommer til gode naturopplevelser. Da får vi også forhåpentligvis frem hvordan barnehagelæreren personlig arbeider med å tilrettelegge for gode naturopplevelser for de yngste, og ikke hva barnehagen står for- og arbeider mot. Vi har derfor valgt informanter som arbeider i en sentrumsnær barnehage, en friluftsbarnhage, og en barnehage med gode naturomgivelser.

2.3 Hermeneutikk og fenomenologi tilnærming

I vår oppgave har vi valgt hermeneutikk og fenomenologi som tilnærming. Hermeneutikk handler om fortolkningslære og fenomenologi er en fremtoning og handler om det vi selv opplever og erfarer. Disse to glir inn i hverandre og vi bruker dem ofte sammen. Vi kan si at hermeneutikken handler om at en skal tolke meningsfulle fenomener og forklare dem slik at de får en betydning. Her kan vi lære å ha forståelse for hva andre tenker og at vi kan se forskjellig på samme ting (Dalland, 2020, s. 48). Når vi har valgt intervju som vår metode må vi fortolke den informasjonen vi blir gitt og intervjuobjektets eget perspektiv på vår problemstilling vil komme frem i svarene de gir (Kvale & Brinkmann, 2018, s. 45). Det er da vår oppgave å fortolke svarene etter beste evne og finne meningene som kommer frem i notatene vi har tatt under intervjuet.

2.4 Vårt Forskningsprosjekt

«Forskningsprosessen beskriver de fasene vi må igjennom for å finne svar på de spørsmålene vi har, og hjelper oss til å holde orden på arbeidet» (Dalland, 2020, s. 208). I vårt arbeid med bachelor oppgaven valgte vi å bruke intervju som metode for å finne svar på vår problemstilling. Vi valgte å ha tre intervjuer i tre ulike barnehager. Vi hadde på forhånd laget 13 spørsmål (Vedlegg 1) som vi mente var relevante for å finne svar på vår problemstilling og vi stilte gjerne oppfølgende spørsmål om noe var interessant, eller for å få intervjuobjektet til å utdype mer hva de mente rundt spørsmålet som: Kan du utdype? Hva mener du med? Kan du fortelle mer om det? Under intervjuene var vi en som intervjuet og to som var referenter. Dette gjorde vi for å sikre at vi fikk med oss alt som ble sagt. I etterkant av intervjuene satt vi

oss ned alle tre og gikk gjennom notatene til begge referentene slik at vi fikk sammenlignet notater og sikre at vi hadde fått med oss alt som ble sagt. Da var det også anledning for den som intervjuet til å supplere om en hadde fanget opp noe som referentene ikke hadde notert. Deretter kunne vi gå i gang med å tolke og finne meningene i notatene våre. Dette ble utgangspunktet for vår analyse.

2.5 Etiske perspektiv

Vi har forberedt en kontrakt/informasjonskriv i form av et dokument med samtykke for å skape tillit til deltakerne, som igjen er med på å øke vår reliabilitet (Vedlegg 2). I dokumentet opplyste vi om at deltaker kan trekke seg fra intervjuet på hvilket som helst tidspunkt, om vår taushetsplikt, og at vi vil anonymisere våre funn i etterkant av intervjuet slik at informasjonen ikke kan spores tilbake til deltakeren. Vi oppfordret også deltakerne til å unngå å dele informasjon som kan spores tilbake til barnehage og/eller personer (Dalland, 2020, s. 171-173).

2.6 Validitet og Reliabilitet

I boken det kvalitative forskningsintervju sier Lincoln og Guba noe om hva validitet handler om. De bruker begreper som troverdighet, tilforlidelighet, sikkerhet og bekreftbarhet (Kvale & Brinkmann, 2018, s.275). I dagligtalen brukes ofte bare relevans og gyldighet. Validitet betyr relevans og gyldighet. Dalland sier at det som måles eller blir spurt om må ha pålitelighet, og at målingene utføres på korrekt måte. I dette tilfelle hvor det da er intervju vil det kunne bety noe som at spørsmålene er stilt på en måte hvor informantene ikke kan misforstå, samt at intervjuer må sikre seg at det blir svart på det det blir stilt spørsmål om. Reliabilitet handler om hvorvidt produktet er til å stole på. For at leseren skal kunne gjøre seg opp en mening om vår pålitelighet, kan man ifølge Dalland svare på en rekke spørsmål for da å bygge opp tillitt (Dalland, 2020, s.58). Vi har derfor valgt å skrive litt om vår bakgrunn, og forståelse rundt temaet innledningsvis i oppgaven. Videre er det også viktig å gjøre rede for hva slags feilkilder som kan påvirke resultatet. Potensielle feilkoder i denne oppgaven kan være at vi har kjennskap til to av informantene. Den ene av informantene svarte litt generelt på noen spørsmål, og ikke spesifikt på småbarnsavdeling som vil være relevant for vår problemstilling.

2.7 Vår analyseprosess

I vår analyseprosess har vi brukt koding for å komme frem til våre funn. I denne prosessen satte vi oss ned og gikk gjennom dataen vi hadde samlet inn fra våre intervjuer. Vi leste og undersøkte det som stod i teksten, vi klippet, limte og la i kategorier for å finne frem til våre funn. Denne formen for analyse sier Kvale noe om i boken sin (Kvale & Brinkmann, 2018, s.226). Vi så at det var flere funn som var gjentakende og valgte ut funnene som ville svare på vår problemstilling: Hvordan forstår barnehagelæreren gode naturopplevelser for de yngste barna i barnehagen, og hvordan tilrettelegger de for de gode naturopplevelsene? De kategoriseringene vi kom frem til har vi kalt.

1. Rammefaktorer
2. Bærekraftig utvikling
3. Barns medvirkning
4. Mestring

3.0 Teori

I dette kapitlet vil vi belyse teori som kan svare på problemstillingen og danne et grunnlag for oppgavens tema ved å gjøre rede for det teoretiske perspektivet. Hvordan forstår barnehagelæreren gode naturopplevelser for de yngste barna i barnehagen, og hvordan tilrettelegger de for de gode naturopplevelsene? Vi har valgt å dele dette kapitlet inn i flere underkapitler for å skape et mer oversiktlig bilde over teorien vi senere i oppgaven skal drøfte i forhold til empirien og relevant teori til vår oppgave.

I dette kapitlet vil vi gjøre rede for begreper som: Barns medvirkning, toddlering, førstehåndserfaringer, bærekraftig utvikling, mestring, rammefaktorer og voksenrollen. Vi vil også si litt om hva tidligere forskning sier om temaet.

3.1 Barns medvirkning

Barnehagens styringsdokument sier noe om at alle barn i barnehagen har rett til å medvirke i sin barnehagehverdag. Dette er sett ut ifra deres egne forutsetninger, alder, erfaringer og behov (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27). Uansett alder, har barna rett til å medvirke, bli hørt og at deres uttrykksformer skal bli tatt på alvor. Dette er noe de har tatt for seg i boken

Medvirkning i barnehagen (Jansen, 2019). Her nevnes det at de aller yngste barna i barnehagen, spesielt de uten verbalt språk, ofte kan bli nedprioritert. Det er derfor viktig at vi som jobber med små barn må jobbe for å få bort disse holdningene, og få en felles forståelse om at også de yngste barna også har meninger og ønsker. De yngstes måte å uttrykke seg på går i større grad på kroppslige uttrykk, peking, blikk og lyder enn de større barna (Bae, 2012, s. 18- 19). Både Bae (2012) og Jansen (2019) sier det er viktig å ta barns initiativ på alvor og også ha respekt for alle typer uttrykksformer. (Jansen, 2019, s.43). I barnehagen handler det om at vi som voksne skal støtte barna i deres ytringer, samtidig som vi skal hjelpe dem til å delta i en demokratisk hverdag. En hverdag hvor vi er et felleskap, forholder oss til hverandre, deltar og samarbeider. Der de skal gi motstand, men samtidig få forståelse for felleskapet de er en del av (Jansen, 2019, s. 50-51).

3.2 Vennskap

Vennskap er møter som utvikles mellom barn og resulterer i at de opplever en form for «vi»-følelse. Disse møtene kan være både korte og lange, de kan omhandle kort blikk som gjør at barna opplever at akkurat de er sammen om en opplevelse. I følge Merleau Ponty er det ikke hvor lenge et møte varer som har noen betydning, men selve opplevelsen av møtet. Samtidig er møter nødvendig for å forstå andre mennesker og sammenhengen av flere møter over tid er med på å skape vennskap (Greve, 2009, s.85). Under disse møtene godkjenner vi hverandre for hvordan vi er, og justerer hverandre om vi kommer opp i uenigheter. Dette gjør at vi kan finne ut hvordan akkurat vi er sammen. Hvert vennskap er bygget på ulike erfaringer, derfor er også hvert vennskap unikt (Greve, 2009, s. 85-86).

Barnehagen er en arena der barn oppholder seg flere timer om dagen og er derfor en viktig arena for å kunne skape vennskap. Møter skapes, og blikk møtes opptil flere ganger om dagen. Noen møter er spontane og andre møter er tilrettelagte, som når barn møtes i en felles aktivitet. Vi kan, allerede fra barna er små, se at de trekkes mot barn de tidligere har felles erfaringer med (Greve, 2009, s. 88). I følge Sterns teori har barn fra begynnelsen av toårs alderen begynt å mestre bruken av språket. Dette medfører at de har kommet ett steg videre i måten de ser seg selv på, og måten de deler erfaringer seg imellom. Kommunikasjon gjennom språk kan i følge Sterns teori ses fra to ulike synsvinkler. Det ene er at barn får en ny og styrket måte å ta kontakt, kommunisere og ha et felleskap på. Den andre siden går på at

opplevelsen av det som blir sagt og det som oppleves i øyeblikket, ikke stemmer overens. Dette gjør at barna kan oppleve feil samforståelse (Haugen, 2014, s.64-65).

Vi kan også snakke om andre typer vennskap, for eksempel vennskap til naturen. Her handler det om å lære barna å bli fascinerte av det vi omgir oss med (Lindholm, 2021). Her kan det være vennskap til mauren, tusenfryd, pinner og steiner. Slike vennskap kan hjelpe barna til å få en større begrepsforståelse når de begynner på skolen (Lindholm, 2021, s. 132-133). I rammeplanen for barnehagen sier de: «Barna skal få naturopplevelser og bli kjent med naturens mangfold, og barnehagen skal bidra til at barna opplever tilhørighet til naturen» (Kunnskapsdepartementet 2017, s. 11). Dette kan synliggjøres hele året ved å ha tematavler og ta med seg naturen inn, eller være i naturen og se forandringene. Et eksempel kan være å følge bladene fra knopper til grønne blader, gjennom fargeskiftet om høsten til de felles og blir brutt ned. Måten vi som pedagoger forholder oss til naturen, smitter over på barna og påvirker hvilket vennskap de kan få til naturen. Det at vi gir barna opplevelser som gir dem en utforskende tilnærming til naturen på deres egne premisser er med på å gi dem erfaringer de kan ta med seg videre. Her er det viktig å snakke om det vi omgir oss med, og lytte til naturen. Vi kan høre på ulike fuglekvisper og snakke med fugler og trær for å få nærmere tilknytning. Fuglene kjenner oss igjen når de ser oss daglig, og vi kan snakke med planter og trær om hva de gir oss. Vi kan undre oss sammen med barna om hva som har vært med å påvirke at det kommer blåbær på blåbærbusker, og snakke om at artene må ha sol og regn for at de skal bli modne og at biene kommer og pollinerer blomstene på busken (Lindholm, 2021, s.134).

3.3 Toddlering

Skal vi oversette toddler til norsk ville det være noe som «den som stabber og går». De yngste barna på 1-2 år kommuniserer gjennom kroppen. Filosof Merleau – Ponty (1908-1961) sier at vi mennesker bruker hele kroppen til å forstå omverdenen. Den handler om kroppens opplevelser på det som skjer her og nå, og hva det gjør med oss i nuet (Løkken, 2013, s. 31). Kroppslig kommunikasjon handler om oppmerksomhet og relasjonen barna har seg imellom, der de er sammen om et felles mål og handlinger. I slike sammenheng spør Merleau Ponty om hva opplevelsen til barnet er her og nå og hvilken mening og verdi den har (Løkken, 2013, s. 35). Siden de yngste barna har lite språk, samhandler de ofte om større ting der mange kan være med på å gjøre det sammen. Det kan være å springe sammen på en eng, hoppe i en

sølepytt eller springe rundt og rundt et tre. Dette er lek som kan gjentas om og om igjen og her foregår det ofte mye latter og glede. I denne typen lek kommuniserer barna med kroppen at de vil at andre barn skal bli med dem å leke, de tar initiativ og inviterer til lek. Her må de samarbeide for å få til leken og det kan være en inngangsport til nye vennskap (Osnes et al, 2020, s. 146).

3.4 Førstehåndserfaringer

Som tidligere nevnt forstår de yngste barna verden gjennom kroppen sin og det samme gjelder når de skal erfare og få kjennskap til ulike materialer vi omgir oss med. Små barn tar på alt og smaker på alt. De skal lære å få kjennskap til at en stokk kan være glatt når den er våt, men ikke når den er tørr, eller det er lett å bygge med våt sand, men ikke med tørr sand. Dette gir barna førstehåndserfaringer og er med på å stimulere sansene, følelsene og skaper forståelse for det de omgir seg med (Langholm, 2017, s. 39). I boken barnehagens friluftsliv (Neegaard & Krempig, 2022) beskrives det at barn opplever naturen på en annen måte enn det de voksne gjør. De beskriver opplevelsene små barn får når de ser, smaker, lukter og berører. Her er naturen en viktig arena for at barn skal få oppleve akkurat dette. Det at barn får bruke naturen som en arena for å utforske og tilegne seg kunnskap om ulike arter, kan bidra til at de utvikler forståelse og en følelse av samhörighet med naturen og ønsket om å ta vare på den. I denne fasen er det viktig å ha engasjerte voksne som er tilstede for barna, er nysgjerrige sammen med barna og deler av sin kunnskap (Krempig, Utsi, Bøe, 2022, s. 37).

3.5 Bærekraftig utvikling - de estetiske møtene

Oppgaven vår omhandler de yngste barna, det blir derfor naturlig å se på de estetiske møtene i naturen opp mot en begynnende forståelse for bærekraftig utvikling.

Bae sier at naturen tilbyr en rekke estetiske opplevelser gjennom blant annet skiftende lys, refleksjoner i vann og lyden av en rennende bekk. Ved å rette fokus mot dette aspektet kan vi bidra til at barn finner skjønnhet i naturen. Barn retter selv ofte fokus mot farger og mønstre, og det å kunne dele slike innspill, bidrar til at disse inntrykkene fester seg (Bae, 2018). Dette kan sees på i lys av steg én i miljøtrappa, som er “være i naturen, undre seg” (Langholm et.al., 2017, s. 81). Dette tolker vi som estetiske møter og førstehåndserfaringer av naturen (se tidligere avsnitt). Sageidet sier i sin artikkel at for å lykkes med bærekraftig arbeid i barnehagen er det viktig å se tverrfagligheten i barnehagehverdagen (Sageidet, 2015).

Ifølge Navarro kan en måte å arbeide tverrfaglig opp mot bærekraftig utvikling for eksempel være å trekke inn de kreative fagene (Navarro, 2022). Han trekker særlig frem dramafaget og hvordan voksne og barn danner det som blir kalt en fiksjjonskontrakt. Dette tilfellet består av å for eksempel tilegne insekter og småkryp menneskelige egenskaper og følelser. Dette mener han er med på å få en bedre forståelse av kretsløpet i naturen, da barn lettere kan relatere til noe de finner kjent (Navarro, 2022, s. 80-81). Dette kan igjen bidra til en begynnende forståelse til bærekraftig utvikling.

Dette som Navarro beskriver kalles antropomorfisme, og stammer opprinnelig fra Østen, både ifra religioner og filosofi. Det beskrives som å tilegne ikke menneskelige ting, menneskelige egenskaper (Cortese, 1974).

Det finnes mange modeller innen naturfagdidaktikk som representerer en pedagogisk tanke hvor naturopplevelsen regnes som viktig i fra ung alder og et viktig grunnlag for en begynnende forståelse for bærekraftig utvikling (Langholm, et.al., 2017, s. 81). Modellen “miljøtrappa” blir ekstra relevant i denne sammenhengen da den handler om miljø og en begynnende forståelse for bærekraftig utvikling. I miljøtrappa går trinn en og to ut på estetiske møter, og førstehåndserfaringer. Trinn en heter “være i naturen” og kan ifølge Langholm mfl. beskrives som naturopplevelser, å undre seg, og opplevelsesutbrudd. Opplevelsesutbrudd kan forklares som den spontane gleden barna viser i det de oppdager noe i naturen, for eksempel et småkryp under en stein. Trinn to som heter oppdage artsmangfoldet beskriver Langholm som å samle inn, observere og undersøke og drar samtidig inn eksempler som å observere småkryp, og samle på pinner. Disse to trinnene kan i denne konteksten sees på som estetiske møter og førstehåndserfaringer.

Estetikk kan ikke sees på uten fenomenologi og går derfor hånd i hånd med småbarnspedagogikken. Ifølge Merleau-Ponty handler fenomenologi om en verden som alltid “er der” og prøver å gi en beskrivelse av våre erfaringer og opplevelser slik de er, hvordan de erfares i verden slik den leves. Med dette fokuset søker fenomenologien til det opprinnelige i menneskelige handlinger, nettopp det å sanse med hele kroppen og ha denne utadrettede holdningen til verden, som toddlerne har (Løkken, 2013, s. 42-43). I denne sammenheng kan en slik tilnærming til fenomenologi og estetikk i småbarnspedagogikk bety å la de yngste barna få erfare naturen med hele kroppen.

Dette kan også sees på i lys av en mer økofilosofisk tenkning om at mennesket er en del av naturen. I dette perspektivet er det helt naturlig å ivareta både mennesker og natur i og med at

naturen har en verdi i seg selv. Dette blir kalt naturhermeneutikk og her er hovedmålet at friluftsliv skal kunne skape en meningsfull relasjon mellom menneske og natur (Kasin, 2022, s.189). Hvis man tar utgangspunkt i Merleau - Ponty og den mer økofilosofiske tankegangen naturhermeneutikk, kan summen av dette opp mot bærekraftig utvikling være estetiske møter med naturen, for å få mulighet til å erfare at naturen kan ha en egenverdi. Dette blir også bekreftet av Navarro som sier mye det samme med at det å bare være ute i et uteområde med variasjon i terrenget vekker drivkrefter i barn, både til å utforske detaljer som småkryp og planter, til det å leke og bare bruke hele kroppen (Navarro, 2022, s. 69). Dette er hva estetiske møter i naturen betyr i praksis.

3.6 Mestring

I rammeplan for barnehagen står det beskrevet at barns fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barna skal inkluderes i aktiviteter hvor de kan være i bevegelse, lek og sosial samhandling og ut ifra sine egne forutsetninger få oppleve motivasjon og mestring (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11 & 49).

Å ta hensyn til det enkelte barnets forutsetninger er viktig for at barnet skal oppleve mestring. Mestring handler om at det enkelte barnet får til noe det selv ønsker i trygge omgivelser med tilgang på støtte og veiledning. Mestring øker barnets selvtillit og selvilde, og gir barnet erfaringer til å løse andre utfordringer det møter på senere (Öhman, 2012, s. 61). Barn kan oppleve mestring på ulike måter i naturen. I skogen finner alle en grein som er akkurat passe høyde til å klatre på, eller en stein som er passelig størrelse å hoppe fra. Å gå gjennom tette kratt kan by på utfordringer som kjennes godt å ha mestret i ettertid. Barna kan kjenne igjen et bjørketre eller lære seg fuglekvisper å gjenkjenne dem når de hører dem ute. Barna kan også kjenne på mestringsfølelse etter å ha tent et bål, eller etter å ha spikket sin egen pinne til å steke pinnebrød på (Langholm, 2017, s. 56). Barn som gis et bredt erfaringsvindu, gis flere muligheter for bevegelse, opplevelser, utfordringer og muligheter for å oppleve mestring.

I naturomgivelser hvor lek, bevegelse og opplevelser står frem som viktige elementer, vil nettopp barnehagelærerens evne til å tolke barnas kroppslige uttrykk og forsøk på ytringer, være sentral for å fremme de yngste barnas opplevelse av å mestre, bli forstått og sett (Neegaard, 2022, s. 71- 72). Desto yngre barnet er, desto raskere må barnets innsats følges av mestringsopplevelse slik at ikke motivasjonen skal forsvinne. Hvis vi ser for oss motivasjon og mestring som en trapp hvor trinnene er tilpasset det enkelte barnet; Hvert enkelt

trappetrinn må være akkurat så høyt at barnet klarer å komme seg opp med litt innsats. Dersom trinnene er for høye vil barnet gjentatte ganger kjenne på nederlag og motivasjonen til å utvikle seg forsvinner. Dersom trinnene er for lave opplever ikke barnet mestring, og mister lysten til å fortsette, ergo ingen utvikling. Barn uttrykker gjerne at dette er kjedelig, men det er nok ofte et resultat av at de ikke opplever mestring, kontra at de opplever kjedsomhet (Lunde & Brodal, 2022, s. 100- 101). Gjennom disse prosessene utvikler barnet erfaringer for å tåle motstand, både i her og nå situasjonene, men også utfordringer barnet vil møte senere i livet.

Barn som opplever mestring i kroppslige utfordringer og bevegelse kan oppleve å få større selvtillit og et bedre selvbilde. Selvstendigjøring kan også knyttes opp mot mestring. Når en skal ut i naturen må barna øve på basisferdigheter som å kle seg etter været og det å kunne bruke utstyr, som for eksempel kniv til å spikke, eller utstyr til å tenne bål (Krempig & Neegaard, 2022, s. 206).

3.7 Rammefaktorer

Rammefaktorer er ulike forhold som kan stimulere eller sette begrensninger for gode naturopplevelser. Det kan knyttes opp mot hvilke begrensninger og muligheter som ligger i omgivelsene rundt naturopplevelsene. For eksempel er antall voksne per barn en viktig rammefaktor for å få hverdagen til å gå opp i barnehagen. Under er noen rammefaktorer som er relevante for vår problemstilling. Dette er faktorer som kan gi utfordringer, og er viktige faktorer å ta hensyn til for at barn får oppleve gode naturopplevelser i barnehagen.

3.7.1 Vær og vind

Gode naturopplevelser skal skapes hele året, samtidig kan været spille en stor rolle for å skape gode naturopplevelser. Dårlig vær og kulde kan by på større utfordringer når det kommer til å skape gode naturopplevelser enn det sol og varme gjør. På kalde dager kan kulden by på utfordringer for trivselen ute, det å være våt og kald kan fort ødelegge gleden naturen kan ha for barna. For at barna skal trives ute er det avgjørende med riktig påkledning slik at barna ikke blir kalde, våte eller for varme. Det er også viktig å tenke over størrelsen på klærne, med klær som er for små blir en oftere kalde og det kan kjennes ubehagelig, klær som er for store kan sette begrensninger for den motoriske utviklingen. Det kan være vanskelig å bevege seg i

klær som er for store, og med for store sko kan ulendt terreng by på utfordringer da barna ikke får fotfeste seg riktig (Osnes et al., 2020, s. 221).

For å skape gode naturopplevelser for barna er det også viktig å ha riktig utstyr tilgjengelig i barnehagen (Osnes et al., 2020, s. 35). På vind- og regnfulle dager kan det være godt å ha en lavvo eller en tarp man kan trekke inn under for ly. Gode tepper er godt å ha på kalde dager, og sitteunderlag kommer godt med på regnfulle dager hvor det er planlagt aktiviteter hvor en skal sitte i ro. Gjerne ved måltid, spikkeaktiviteter eller samlingsstunder. Sovetid kan også sette begrensninger for den gode naturopplevelsen, med tidspresset om å komme seg tilbake til barnehagen for å sove (Neegaard, 2022, s. 69). Da kan hengekøyer være et godt alternativ, en kan da ta sovestunden ute på tur og ikke stresse med å rekke tilbake til barnehagen.

3.7.2 Ledelse av personalet

Ledelse i barnehagen går blant annet ut på veiledning, være en god rollemodell for de andre ansatte, og det å være trygg i sin egen rolle. Ulleberg begynner sitt kapittel om veiledning i boka kommunikasjon og veiledning på følgende måte: «Veiledning blir bedrevet i mange slags sammenhenger og er en betegnelse på en lang rekke ulike samtaler. Begrepet er ikke avgrenset og definert en gang for alle» (Ulleberg, 2020, s. 101). Det er med andre ord ingen fast definisjon på hva veiledning er. Veiledning kan sees på som metakommunikasjon, når man snakker om yrkespraksis. Det er i bunn og grunn å prate om vårt eget arbeid, i dette tilfelle arbeid med barn (Ulleberg, 2020, s. 103). Når en skal være veileder kreves det at man er konsentrert, nærværende og åpen for hva som kan skje. Samtidig må veileder være forberedt på hva han eller hun ønsker å ta opp, samtidig som at man må ta høyde for hvordan den som søker veiledning tolker budskapet.

Relasjonsledelse handler i stor grad om at lederen, i dette tilfellet pedagogisk leder organiserer og gjennomfører arbeidet på en avdeling gjennom å kommunisere med personalet. Her er forståelse for mellommenneskelige relasjoner, problemløsning og pedagogisk utvikling i samspill med øvrige personal en viktig faktor (Skogen, 2005, s. 34-35). Relasjonsledelse omhandler i grove trekk et positivt menneskesyn hvor lederen ser på personalet ved at blant annet medarbeiderne kan utvikle seg og endre adferd, og at medarbeiderne lar seg påvirke av god ledelse (Skogen, 2005, s. 35). En styrke med relasjonsledelse er at man viser at man som leder har evnen til å bry seg om andre, og at samspillet med andre innebærer muligheter (Skogen, 2005, s. 36). Relasjonsledelse passer derfor godt inn i barnehagen, fordi man aktivt

viser evnen til å bry seg om andre, ved handling, som igjen vil føre til at man blir en god rollemodell for de andre på avdelingen (Skogen, 2005 s. 36).

Den voksne må også være observant på hva barna syntes er interessant. Man kan ha planlagt en aktivitet, men om barna ser noe som fanger deres interesse, kan vi ikke være redde for å gi slipp på våre planer. Dette blir ofte referert til som den døde musens pedagogikk (Langholm, 2017, s. 26). Hun sier videre at ved utendørsaktiviteter er det ekstra viktig å planlegge for det uplanlagte.

3.7.3 Voksenrollen

Voksenrollen er særdeles viktig for å lykkes med det å gi de yngste barna gode naturopplevelser. Dette kan være i form av det å tone seg inn på barnet og de ansattes egne erfaringer med å være ute (Krempig & Neegard, 2022, s. 209- 210).

En annen faktor som spiller en viktig rolle, er å være en rollemodell for de andre voksne på avdelingen og vise at man er trygg i sin rolle. Slåtten og Larsen skriver om lederen som kulturarbeider (Larsen & Slåtten, 2019, s. 248). De mener blant annet at en av lederens viktigste oppgaver er å skape og administrere kultur og vedkommende sin evne til å arbeide med kultur. Slåtten og Larsen tar utgangspunkt i forskningen til Edgar Schein. Schein er en betydningsfull forsker innenfor ledelse og organisasjonskultur. Han trekker fram viktigheten av at ledere skal være gode rollemodeller for de andre ansatte. Både i hvordan arbeidsoppgaver blir løst, hvordan man oppfører seg med andre kollegaer og hvordan veiledning utøves. Videre sier han i hvilken grad lederen benytter seg av muligheter til privilegier for seg selv spiller inn, fordi det synliggjør lederens verdier. Dette verdisynet vil være med på å påvirke organisasjonskulturen (Slåtten & Larsen, 2019, s. 248-249).

«Det handler om et menneskesyn på hva et barn er, og de fruktbare samspillmønstrene som oppstår mellom barn - barn og barn – personalet» (Navarro, 2022, s. 17). Dette sitatet understreker viktigheten av voksenrollen i barnehagen, i forhold til inntoning. Videre nevner Navarro det han kaller “trekkplasterpersonal”. Dette er voksne som er mentalt og helhetlig til stede i møte med barnas mangfoldige uttrykksformer og motiveres av barnas innspill. Dette viser de gjennom den omsorgsfulle, lekne, lyttende og trygge tilstedeværelsen de har (Navarro, 2022, s. 18). Slike trekkplastervoksne vil være avgjørende for å få til gode naturopplevelser i barnehagen. Både fordi de ser barnegruppa som helhet, og ser hva som er best for barna (Navarro, 2022, s. 18). Trenger ettåringen å være ute lenge når det regner

sidelengs? Samtidig vil det med barns medvirkning bli tatt på alvor og spille videre på deres interesser, og de vil lese barna på en hensiktsmessig måte.

3.8 Hva sier tidligere forskning?

I boken blikk for barn (Winger, 2019), som har et forskende blikk på hverdagslivet i norske barnehager for barn under 3år, har de funnet resultater som viser at norske barnehager ligger på et moderat nivå når det gjelder kvaliteten til de yngste i barnehagen. Der utfordringen ligger i å gi god nok strukturert og prosesskvalitet til barna. De satt igjen med at norske barnehager ikke i stor nok grad følger opp små barns initiativ og utforsking, noe som er viktig for deres erfaringer og læring (Winger, Hernes & Vist, 2019, s. 18).

I forskningsartikkelen “Ute er de, men hva gjør barn under tre år ute i barnehagen?” som er skrevet av Kaarby og Tandberg tar utgangspunkt i analyser fra 206 barnegrupper i norske barnehager, hvor de har fokus på bevegelseslek. Denne rapporten er et samarbeidsprosjekt mellom “Blikk for Barn” og “GoBan” hvor de prøver å finne ut hva som karakteriserer en god barnehage.

Et av funnene er blant annet at det er stor forskjell mellom de barnehage ansatte på hvordan de legger til rette for dette, hvor det generelt tilrettelegges for mindre bevegelseslek for et-to åringen, enn for to- tre åringen. Artikkelen tar også bakgrunn i at det er en kultursak at man er mye ute i norske barnehager, og henviser til annen nyere forskning, blant annet Kaarby & Tandberg (2017) og Lyseklett (2005). Denne studien prøver derimot å finne svar på hvordan utetiden tilrettelegges i forhold til fagområder man typisk ser på som er knyttet opp mot utetiden i barnehagen. Metoden tar altså utgangspunkt i videoopptak, hvor hver sekvens er på rundt 10 minutter og det er totalt 522 minutter datamateriale. Det er samlet materiale fra et helt år.

Det som kommer fram i studien er at ett-to åringen oftere blir plassert i sandkasse, eller huske. Dette er steder som i bestefall oppmuntrer til å bruke overkroppen, og ikke hele kroppen, mens de ser mye mer variasjon i bevegelsesleken/aktivitetene til to-tre åringen. Kaarby og Tandberg begrunner dette med at to-tre åringen på generelt grunnlag er mer mobil, kommet lenger grovmotorisk og kan derfor gå og fote seg bedre. Det kommer og fram at de ansatte på et generelt grunnlag er gode til å veilede og støtte barna der de er i sin utvikling, men at det er forbedrings potensiale når det gjelder og oppmuntre til bevegelseslek for de yngste. Det kommer tydelig frem at disse ofte bare blir plassert i sandkassa eller på en huske, som i seg

selv kan være greit. På huska får de for eksempel mange sanseopplevelser, og i sandkassa får de øvd på finmotoriske bevegelser. Det de ikke får, er å utfolde seg kroppslig.

I forskningsartikkelen «Er barn i barnehagen ute for å være ute?» (Kaarby & Tandberg, 2016) tar de utgangspunkt i en spørreundersøkelse som er sendt ut til pedagogiske ledere, hvor 470 har deltatt. Spørreskjemaet er basert på selvrapportering som metodisk kan være en svakhet da det åpner for feilrapporteringer. Likevel kan materialet de har samlet inn si noe om et ønske om hvor en vil være – altså et ideal.

Dette studiet hadde fokus på de yngste barna i barnehagen, og hadde som mål å avdekke forståelser, prioriteringer og verdier. De ser også på hvordan de pedagogiske ledernes prioriteringer danner grunnlag for videre arbeid med å utvikle de yngste barnas bevegelse og sanseerfaringer, og barnas oppdagelser i naturen. Et av funnene de har gjort i sin studie er at barna er mye ute i barnehagen utenom sovetiden, hele året. 91% svarer at de er ute mer enn 90 minutter på sommeren, og over 50% svarer at de er ute 60- 90 minutter på vinteren. Videre stiller de spørsmålet om hva barna gjør når de er ute, og om det tilrettelegges for lek og læring.

Opp mot 90% svarte at de ofte arbeider med å og gi barna erfaringer i naturen eller med å være i naturen og få varierte bevegelser. Funnene viser derimot at når det kommer til å tilrettelegge for aktiviteter som stimulerer til oppdagelser og sette ord på fenomen ute i naturen så faller tallene drastisk. Det som også kommer frem i studien er at de pedagogiske lederne mener at god tid og nok personale er viktigere enn kunnskap og utstyr når det kommer til å tilrettelegge for aktiviteter.

Avslutningsvis spør de seg selv om det er sunn fornuft å være så mye ute, og at de håper at barna ikke bare er ute for å være ute.

4.0 Drøfting av funn

I dette kapittelet vil vi presentere og drøfte funnene våre opp mot teori for å svare på problemstillingen vår: Hvordan forstår barnehagelæreren gode naturopplevelser for de yngste barna i barnehagen, og hvordan tilrettelegger de for de gode naturopplevelsene?

Vi vil presentere funnene i fem hovedpunkter som viser til viktigheten av gode opplevelser for de yngste i naturen. I et av funnene til Winger, Hernes og Vist kommer det fram at norske

barnehager ikke er gode nok til å fange opp de yngstes initiativ og utforskning (Winger, Hernes & Vist, 2019, s. 18), noe vi og opplevde under våre intervjuer ved at noen av informantene henviste til de eldste barna i barnehagen. Vi måtte derfor minne de på at dette omhandlet de yngste barna. Noe av vår data kan derfor være upålitelig.

Funnene våre går litt i hverandre, noe som bekreftes av teorien vi har funnet, at det er viktig å se helheten i dette, alle faktorer har en betydning. Det vi ser er gjentakende i disse funnene, er at funn én er rammefaktorer som må være til stede for at en skal kunne lage gode naturopplevelser for de yngste. Dette går på ledelse, klær, vær og de voksne sine holdninger. Funn to går på bærekraftig utvikling da er det spisset inn på de estetiske møtene med barna. I funn tre finner vi barns medvirkning, førstehåndserfaringer og toddlering, hvordan de yngste barna kommuniserer. I funn fire finner vi mestring, og hva disse naturopplevelsene gjør med barna. I vår analyse prosess kom det tydelig frem at våre informanter definerer gode naturopplevelser ulikt, og at de derfor har forskjellig fokus inn i sin planlegging. Likevel ser vi at de har en forståelse for hva gode naturopplevelser er for de yngste barna.

4.1 Barns medvirkning

Det kom tydelig frem fra alle våre informanter at de var opptatt av barns medvirkning i forhold til tilretteleggingen av gode naturopplevelser. Her nevnte de at å dele barnegruppen opp i mindre grupper på tur, slik at de lettere kunne følge opp barns initiativ, og la dem få medvirke i deres turopplevelser. Det kommer også tydelig frem i barnehagens styringsdokument at vi skal jobbe med barns medvirkning og at alle barn i barnehagen har rett til å medvirke i sin barnehagehverdag. Dette er sett ut ifra deres egne forutsetninger, alder, erfaringer og behov (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27).

Våre informanter var tydelige på at de la til rette ut ifra hva barna ga uttrykk for at de likte, og møtte barna på deres interesser og deretter kunne lage et opplegg ut ifra det. Siden de jobber med de yngste barna og de fleste ikke har et verbalt språk, kommer det frem at de må møte og tolke de ulike uttrykksformene som barna kom med. Her nevnte den ene informanten at de hadde laget et utvidende prosjekt på avdelingen etter at flere av barna hadde vist stor interesse for en bok som heter kanskje. De hadde brukt boken til å bli bedre kjent med dyrene i boken, smakt på frukten dyrene spiste og til og med brukt steinen de fant i mangoen til å prøve å plante ett mango tre. Dette kan forstås som at barnehagelæreren tar barnas ytringer på alvor. Ifølge Bae (2012) må vi få en felles forståelse om at også de yngste barna har meninger og

ønsker om å bli hørt på det de er opptatt av (Bae, 2012, s. 18- 19). Informantene våre har sett at når de planlegger turer med barns interesser i fokus, fører det til at barna viser stor glede for de ulike opplevelsene. De ser også at barna får et større eierskap til turene de gjennomfører. De har blant annet faste steder de gå på tur til med de yngste, og det var med på å skape trygghet og forutsigbarhet for turen. Opplegget på selve turstedet kunne variere i større grad, spesielt etter årstidene og hvordan det forandrer seg i naturen. Her nevnte de ulike ting de gjorde på tur som å ha skogsbingo sammen med barna for å få kjennskap til arter, lyttejakt på tur får å høre hva de omgir seg med på turen, de bruker det ulendte terrenget de finner i skogen til å utforske med kropp og bevegelse og oppleve hvordan naturen forandrer seg etter årstider og etter hvordan været er. Vi tolker dette som at informantene er klar over hvilken stor lekearena naturen er, som legger til rette for aktiviteter der flere barn kan være sammen om samme ting. Der barna kan leke leker som kan gjentas seg om og om igjen og gi muligheter for at det oppstår mye latter og glede mellom barna. Her er det leker som barna kan samarbeide om og invitere hverandre med på og som er en inngangsport til å starte nye vennskap (Osnes et al, 2020, s. 146). En av informantene nevnte det med bygging av vennskap som naturmøter kan gi oss, der flere barn kan være sammen om samme opplevelse. Det å få felles erfaringer er med på å bygge vennskap og fellesskap. Greve sier at vi kan se allerede fra barna er små at de trekkes mot enkelte barn som det tidligere har opplevd felles erfaringer med (Greve, 2009, s. 88).

4.2 Førstehånds erfaringer

I rammeplanen for barnehagen sier de: «Barna skal få naturopplevelser og bli kjent med naturens mangfold, og barnehagen skal bidra til at barna opplever tilhørighet til naturen» (Kunnskapsdepartementet 2017, s. 11).

To av informantene snakket om førstehåndserfaringene som barna kunne få ved å være og oppholde seg ute i barnehagen og på tur. De kom med eksempler på at barna får møte ulike materialer og dermed får erfaringer med hvordan ting henger sammen. Langholm sier at små barn tar på alt og smaker på alt. De skal lære å få kjennskap til at man kan skli på en stein når den er våt men ikke når den er tørr, eller at ulike materialer har ulike egenskaper ved forskjellige værforhold. Dette gir barna førstehåndserfaringer og er med på å stimulere sansene, følelsene og skape forståelse for det de omgir seg med (Langholm, 2017, s. 39). En informant sier at de førstehåndserfaringene barn får ved å være i naturen, gjør at de kan

tilegne seg kunnskap om det som omgir dem og senere i livet kan være med på at de ønsker å ta vare på naturen. Førstehåndserfaringer og møter med naturen, kan sammen med engasjerte voksne skape tilhørighet til naturen. Når barn får bruke naturen som en arena for å utforske og tilegne seg kunnskap om ulike arter kan være med på at de utvikler forståelse og en følelse av tilhørighet til naturen og ønske om å ta varen på den. I denne fasen er det viktig å ha engasjerte voksne som er tilstede for barna, er nysgjerrige sammen med barna og deler av sin kunnskap (Krempig, Utsi & Bøe, 2022, s. 37).

Det var ingen som direkte snakket om det at barna skulle skape vennskap til naturen, men indirekte kom det frem at ved å være en bevisst voksen og vise barna hvordan vi kan bruke naturen, vise respekt, dele erfaringer, bli kjent med dyr og planter som lever i naturen, bidrar vi til at barna senere i livet kan få respekt for det som lever og oppholder seg i naturen. Dette kan handle om det som Lindholm (2021) har skrevet om. Måten vi som pedagoger forholder oss til naturen smitter over på barna og påvirker hvilket vennskap de kan få til naturen, ved at vi gir dem opplevelser og erfaringer de kan ta med seg videre. At vi kan lære dem å lytte til naturen, snakke med fugler og lære hva naturen gir oss, for å gi dem en nærmere tilknytning (Lindholm, 2021, s. 134).

4.3 Bærekraftig utvikling – De estetiske møtene

Våre tre informanter hadde litt forskjellige utgangspunkt for hva de la i begrepet bærekraftig utvikling, en fellesnevner er at de alle tre mente at det er viktig å ha fokus på i barnehagen. Alle tre informantene snakker om å ta vare på naturen, og det å erfare at naturen har en egenverdi. I lys av teorien vår omhandler dette miljøtrappa til Langholm (Langholm et.al., 2017, s. 81) hvor de første trinnene er å få en begynnende forståelse for bærekraftig utvikling ved hjelp av undring, være i naturen, og utforskning av naturen.

En rød tråd i funnene om hva informantene forteller oss om bærekraftig utvikling er, det å bli glad i naturen og få erfare den gjennom hele kroppen. Både rent sanselig med å erfare ulikt vær, men også det å bruke kroppen og kjenne mestring i forhold til grov motorisk utvikling. I denne oppgaven har vi valgt å tolke dette som å gi barna estetiske møter i møte med naturen. Dette bekreftes også av Merleau Ponty sitt syn på fenomenologi, som kan forstås som at man sanser hver opplevelse med hele kroppen, bare ved å være i den (Løkken, 2013).

Noen av funnene våre går litt i hverandre, blant annet står førstehåndserfaringer som et eget funn. Det vil likevel være relevant og drøfte det i denne delen også, da førstehåndserfaringer

omhandler steg en i miljøtrappa for bærekraftig utvikling. Informantene våre nevner dette ved blant annet å snakke om og samle inn og kategorisere. Her får ettåringen førstehåndserfaring med en rekke ting, blant annet at en pinne kan både være stor og liten, og at pinner og stein ikke er det samme, osv. Dette kan man tolke som både en startende interesse av å innhøste fra naturen, og en begynnende forståelse for grunnleggende biologi, altså artsforståelse, som for øvrig også faller inn under miljøtrappa for bærekraftig utvikling. I og med at en av våre informanter henviser til miljøtrappa til Langholm, er det mer naturlig å bruke den, enn Kasin sin bærekrafts trapp, selv om den går mer direkte på bærekraftig utvikling enn miljøtrappa.

Noe alle informantene våre utrykte var at den viktigste tilnærmingen man har med barn i naturen er å stille seg undrende, i forhold til hva man oppdager og ser når man er ute. Dette har vi valgt å tolke ut ifra Navarro (Navarro, 2022) sitt perspektiv, som har en mer lekende inntoning hvor han trekker dramafaget inn i naturen, på en måte som også blir kalt antropomorfisme (Navarro, 2022, s. 80-81). I antropomorfisme tilegner man for eksempel dyr og planter og ikke menneskelige egenskaper. Noe som er omdiskutert, men vår forståelse rundt temaet er at dette er en fin måte å lære små barn om forskjellige arter, da de lettere kan kjenne seg igjen i dem, og relatere til dem (Cortese, 1974). En av informanter fortalte oss en praksisfortelling som et eksempel på dette, hvor hun ga skrukke troll menneskelige trekk. Det skrukke trollet de fant kunne de ikke ta med, for det kunne jo være mammaen til noen. De la det derfor fint på plass igjen under steinen hvor barnehagelæreren forklarte at det bodde, fordi de likte det fuktig. Hele denne samspillsekvensen ble gjort på en undrende måte ved at hun spurte de underveis om hvor de tror skrukke trollet bor og lignende.

4.4 Mestring

Alle informantene nevner viktigheten av at barn skal få oppleve mestring og selvhverdelse i løpet av barnehagehverdagen. Dette kommer også tydelig frem i barnehagens styringsdokument: Rammeplan for barnehagen, som alle som jobber i barnehage må forholde seg til. I Rammeplan for barnehagen står det beskrevet at barns fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barna skal inkluderes i aktiviteter hvor de kan være i bevegelse, lek og sosial samhandling og ut ifra sine egne forutsetninger få oppleve motivasjon og mestring (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11 & 49).

Alle informantene opplever at naturen er en arena hvor en lettere kan legge til rette for at alle barna får oppleve mestring og selvhevdelse. Dette kan være fordi naturen er en variert og allsidig lekeplass i motsetning til inne i barnehagens områder hvor alt er definert og ikke egnet til alle aldre. Naturen er variert, og det vil alltid være et hinder som er akkurat utfordrende nok for at hvert enkelt barn kan oppleve mestring. Dette kan vi knytte opp mot motivasjons og mestringstrappen som Lunde og Brodal refererer til i boka «Lek og læring i et nevrosperspektiv» (Lunde & Brodal, 2022). Hvert enkelt trinn må være stort nok til at barnet kommer seg opp med litt innsats, er det for høyt vil barnet oppleve nederlag og miste motivasjon og er det for lavt vil ikke barnet oppleve mestring og miste motivasjonen til å fortsette å utfordre seg selv. (Lunde & Brodal, 2022, s. 100- 101). Det kommer også frem hos informantene at barna pusher seg selv på en annen måte ute i naturen, enn det de har mulighet til inne i barnehagen eller ute i barnehagens område. I naturen hvor alt er udefinert og variert kan man lettere tilrettelegge for at mestrings- og motivasjonstrinn oppleves som overkommelige, mens på et definert klatrestativ som er egnet for eldre barn vil de fleste trinn være for høye og barna kan sitte igjen med en opplevelse av nederlag og miste motivasjonen for å prøve igjen – også på det som er mindre utfordrende på det enkelte apparatet. Da vil ikke de yngste oppleve mestring på samme måte som de eldre barna. Dette vil variere i fra barnehage til barnehage, da det kommer an på hvordan deres uteområde er utformet.

Under intervjuene kom det også frem at barnehagelærerne er opptatt av at alle barn skal få ulike former for utfordringer alt etter hvor de er, og at alle barn skal få utfordre seg etter nivå. De jobber mot å gi barna erfaringer i naturen eller med å være i naturen og få varierte bevegelser. Dette viser også tidligere forskning. I forskningsartikkelen «Er barn i barnehagen ute for å være ute?» viser at 90% av de pedagogiske lederne som deltok, arbeider med å gi barna erfaringer og få varierte bevegelser i naturen (Kaarby & Tandberg, 2016, Hva gjør de ute?, avsn. 2). I naturen er det flere ulike element som gjør at hvert barn finner motoriske utfordringer som er overkommelige. De får utvikle balansen og koordinasjonen når de går i ulendt terreng, og trærne har forskjellige høyder på greinene som gjør det enklere for det enkelte barnet å finne en grein som er overkommelig. Det finnes alltid en stein, eller en tre stubbe vi kan balansere på eller hoppe fra (Langholm, 2017, s. 56).

4.5 Ledelse og voksenrollen i forhold til småbarns naturopplevelser

Funnene våre var ganske klare på at barnehagelærerne vi hadde intervjuet ikke følte de var så gode på veiledning av personale. At tre av tre barnehagelærere sier selv at de ikke er gode på

å veilede rundt dette temaet kan det være flere grunner til. Dette kan tolkes dit hen at det er lenge siden de selv tok utdanning og gjør litt som de alltid har gjort, eller at tiden ikke strekker til. Det var særlig umotiverte voksne de tenkte på når vi kom inn på temaet veiledning, og mente at været spiller en stor faktor.

Naturopplevelser oppleves kanskje noe mer diffust enn andre fagområder, noe som gjør at ledelsesdelen også kan oppfattes mer diffus enn rundt andre situasjoner i barnehagehverdagen. Funnene våre peker og mot at de som regel har planlagt aktiviteter ved tur, men at de ofte kan avvike fra denne planen underveis på turen. I dette tilfellet trekker alle informantene inn begrepet død mus pedagogikk, som omhandler det å ha en plan, men å avvike fra den fordi man finner noe mer interessant underveis (Langholm, 2017, s. 26). Vi tolker det som ekstra viktig å være en sensitiv voksen ovenfor barna i denne sammenhengen, i og med at mange av barna ikke har verbalt språk enda. I rammeplanen for barnehager står det spesifikt under barns medvirkning at de yngste barna, og de som kommuniserer på andre måter enn verbalt språk, også har rett til medvirkning (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27).

Dette bekreftes til en viss grad av begge forskningsartiklene vi nevner tidligere i oppgaven (Kaarby & Tandberg, 2016; 2017). Her kommer det fram at det er stort fokus på å legge til rette for kroppslige aktiviteter i naturen, selv om tallet er dalende når det kommer til å legge til rette for aktiviteter som går på språk og sette ord på værphenomener og benevnelse av ting en kan treffe på i naturen.

Samtidig var de alle tre enige i at død mus pedagogikken ikke skulle brukes som en hvilepute. Dette kan forstås som at våre informanter har en lederstil som kan defineres som relasjonsledelse (Skogen, 2005), hvor de har tro på at kollegaene kan utvikle seg i løpet av arbeidslivet. Med nye erfaringer vil man utvikle seg videre, og man vil kunne ta avgjørelser som viker fra den opprinnelige planen uten at det går utover barnas beste.

I lys av dette vil det være naturlig å anta at våre informanter ser på det å være en god rollemodell som viktig for å lykkes med arbeidet rundt vår problemstilling. Nettopp for å bygge videre på, eller endre en kultur som er i barnehagen.

4.6 Vær og Vind

Gode naturopplevelser skal skapes hele året, samtidig kan været spille en stor rolle for å skape gode naturopplevelser. Dårlig vær og kulde kan by på større utfordringer når det kommer til å skape gode naturopplevelser enn det sol og varme gjør. Felles for våre informanter er at det er

mer utfordrende å skape gode naturopplevelser på høst og vinter, men med forskjellige begrunnelser. En av informantene mener at det er været og holdningene til de voksne som spiller inn, mens to av informantene mener at det er snakk om at vi må omstille oss – en god naturopplevelse trenger ikke nødvendigvis bety å gå den lengste turen, eller være ute like lenge som på sommerstid. En fellesnevner for alle er at gode klær spiller en stor rolle når det kommer til den gode naturopplevelsen i uterommet. For at barna skal trives ute er det avgjørende med riktig bekledning slik at barna ikke blir kalde, våte eller for varme. Det er også viktig å tenke over størrelsen på klærne, med klær som er for små blir en oftere kalde og det kan kjennes ubehagelig, klær som er for store kan sette begrensninger for den motoriske utviklingen. Det kan være vanskelig å bevege seg i klær som er for store, og med for store sko kan ulendt terreng by på utfordringer da barna ikke får fofeste seg riktig (Osnes et al., 2020, s. 221). Dette er en faktor i alle årstider, men er kanskje mer tydelig på vinterstid da kulden spiller en stor rolle for at barna får gode naturopplevelser.

Et annet funn er viktigheten av godt utstyr når en ferdes utenfor barnehagens områder. Noen av informantene savner å ha godt turutstyr tilgjengelig, hvor godt det kan være å søke ly for vind og regn med hjelp av tarp og lavvo. I forskningsartikkelen «Er barn i barnehagen ute for å være ute?» kommer det frem at de pedagogiske lederne mener at god tid og nok personale er viktigere enn kunnskap og utstyr når en skal tilrettelegge for aktiviteter på tur (Kaarby & Tandberg, 2016, Hva gjør de ute?, avsn. 3). Dette er motstridende i forhold våre funn og hva teorien viser, hvor informantene mener godt turutstyr er viktig for de gode naturopplevelsene. I boken Kropp, bevegelse og helse (2020) står det skrevet at det er viktig å ha riktig utstyr tilgjengelig i barnehagen for å skape gode naturopplevelser for barna (Osnes et al., 2020, s. 35). En annen faktor som blir nevnt av informantene er tidspresset når en går på tur på med de yngste barna i barnehagen. Det å rekke tilbake til bleieskift, måltider og sovetid. Her igjen kan det være mangel på utstyr og kompetanse til å bruke det som setter hindringer. Ved bruk av lavvo, tarp og hengekøyer kan en skape rom for disse hverdagssituasjonene, en kan for eksempel lage et stellerom i lavvo, en kan spise måltidene under tarp og en kan ta sovetiden i hengekøyer og/eller lavvo med tepper til å varme.

4.7 Konklusjon

Det vi ønsket å finne ut med denne bacheloroppgaven var hvordan barnehagelærerne forstår og tilrettelegger for gode naturopplevelser for de yngste barna i barnehagen. Vi har funnet ut etter å ha intervjuet, sett på teori og drøftet funnene at hver enkelt barnehagelærer ser på gode

naturopplevelser forskjellig, noe som betyr at våre informanter har forskjellige fokus når det kommer til å tilrettelegge for de gode naturopplevelsene.

Under intervjuene var det lett for noen av informantene å trekke mot de eldste barna og deres naturopplevelser, vi måtte derfor flere ganger innhente informantene å be de konsentrere seg om de yngste barna og forståelsen av deres naturopplevelser. Dette kan tolkes som at det er mer fokus på de eldre barna i barnehagen, og at en lettere kan tilrettelegge for de eldste barnas gode naturopplevelser.

Vi sitter igjen med at barnehagelæreren forstår viktigheten av gode naturopplevelser for de yngste barna i barnehagen, men at de synes det er mer krevende og tilrettelegge for de yngste kontra de eldste. Dette kan ha noe med måten barna uttrykker seg på, da det er lettere og tolke å forstå de eldste barna i motsetning til de yngste. Det er derfor viktig med kunnskap som handler om å forstå de yngste barnas uttrykksformer. Vi forstår det som om at våre informanter ser viktigheten av rammene for gode naturopplevelser, og at gode klær og holdningene til de voksne er avgjørende for at barna får gode naturopplevelser. Som nevnt ser informantene på gode naturopplevelser forskjellig, en har stort fokus på bærekraftig utvikling, en på det psykososiale og en har fokus på bare det å komme seg på tur i naturen. Dette er veldig individuelt, og avhenger av de voksne sine interesser. Det vi også har konkludert med ut fra våre funn og faglitteratur er at lederrollen og veiledning rundt ansatte er viktig. Veiledning med fokus på holdninger og hva som skal til for at voksne også får gode opplevelser. Interesserte, motiverte og engasjerte voksne smitter over på barna, og dette er viktig for å fenge barna og gi de gode naturopplevelser.

5.0 Avslutning

Om vi tar utgangspunktet i det estetiske møtet vi introduserer og innledet oppgaven med. Handler det om at vi må møte de yngste barna der de er, være en tilstedeværende voksen som ser barna akkurat i den situasjonen de befinner seg i. Derfor har vi i denne studien hatt fokus på gode naturopplevelser for de yngste barna i barnehagen. Vi har sett på hvordan barnehagelæreren forstår og hvordan de tilrettelegger for at de yngste barna skal få gode naturopplevelser. Under studien har vi sett på ulike faktorer som kan ha en betydning for barnas naturopplevelser. Hovedfokuset har vært voksenrollen, klær og utstyr, barns mestring, bærekraftig utvikling, barns medvirkning og vennskap. Vi har i denne oppgaven belyst flere

områder som barnehagelæreren må ta hensyn til når det kommer til å gi de yngste barna gode naturopplevelser.

Det er viktig å se helheten, for alle faktorene påvirker hverandre. Årstidene har betydning for hvor mye av tiden som brukes ute, og har en innvirkning på hvilke klær barna har på seg. Klærne må passe årstidene, å være av riktig størrelse slik at det ikke hindrer barnas lek, opplevelse og utvikling. De voksnes holdninger har en innvirkning på barnas motivasjon og engasjement som gjenspeiles i hverandre. Av funnene vi har samlet har vi sett at det er voksenrollen og klær og utstyr som spiller den største rollen for at de yngste barna skal få gode naturopplevelser, nettopp fordi at dette er avgjørende for at barn skal få oppleve læring, mestring, vennskap og medvirkning. Da det er snakk om de yngste barna i denne oppgaven, har vi valgt å rette fokuset rundt de estetiske møtene i naturen, for å få en begynnende forståelse for bærekraftig utvikling gjennom det å erfare at naturen har en egenverdi i seg selv.

Det var utfordrende å finne faglitteratur som gikk på de yngste barna i naturen. Mye av fagstoffet vi kom over var rettet mot barn i alderen 3-6 år, vi kunne likevel bruke dette da mye kunne trekkes inn mot de yngste barna og fagstoffet var relevant for våre funn. Det har vært en lang men lærerik prosess, som har resultert i ny og nyttig kunnskap rundt gode naturopplevelser for de yngste og hvordan man kan tilrettelegge for dette i barnehagen. Funnene har også ført til større bevissthet rundt våre roller som barnehagelærere og hva vi må ta stilling til i planleggingen for naturopplevelser for de yngste barna i barnehagen.

Litteraturliste:

- Bae, B. (2012). Barnehagebarns medvirkning. I Bae, B. (Red.). *Medvirkning i barnehagen. Potensialer i det uforutsette*. Fagbokforlaget.
- Bae, B (2018). Politikk, lek og læring barnehageliv fra mange kanter. Fagbokforlaget
- Cortese, A. (1974). Antropomorfisme. *Kierkegaardiana*, 9. (s. 271-318)
- Dalland, O. (2020). Metode og oppgaveskriving (7. utg.). Gyldendal
- Greve, A. (2009). *Vennskap mellom små barn i barnehagen*. Pedagogisk Forum
- Haugen, S. (2014). Kapittel 3: Det dialogiske. I Haugen, S., Løkken, G & Røthle, M (Red.), *Småbarnspedagogikk. Fenomenologiske og estetiske tilnærminger* (2. utg.). (49- 68). Cappelen Damm Akademiske
- Jansen, K. E. (2019). *Medvirkning i praksis. Deltakelse og danning i barnehagens hverdagsliv*. Fagbokforlaget.
- Kaarby, K. M. E. & Tandberg, C. (2016). Er barn i barnehagen ute for å være ute? *Første steg 3/2016* <https://utdanningsforskning.no/artikler/2016/er--barn-i-barnehagen-ute-for-a-vare-ute/>
- Kaarby, K. M. E. & Tandberg, C. (2019). Ute er de, men hva gjør barn under tre år ute i barnehagen? *Nordisk barnehageforskning 18/2019* <https://utdanningsforskning.no/artikler/2019/ute-er-de-men-hva-gjor-barn-under-tre-ar-ute-i-barnehagen/>
- Kasin, O. (2022). Kapittel 11: Friluftsliv, naturforståelse og bærekraftig utvikling. I H. Neegaard & I. W. Krempig (Red.), *Barnehagens friluftsliv* (s. 182-197). Cappelen damm akademisk
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2018). *Det kvalitative forskningsintervjuet* (3. utg.). Gyldendal akademisk

- Krempig, I. W., Neegaard, Utsi, T., A & Bøe, K., W. (2022). Kapittel 2: Høstingsfriluftsliv og naturtilhørighet. I H. Neegaard & I. W. Krempig (Red.), *Barnehagens friluftsliv* (s. 33-48). Cappelen damm akademisk
- Krempig, I. W., Neegaard, H. (2022). Kapittel 12: Friluftslivets sti mot livsmestring, helse og danning. I H. Neegaard & I. W. Krempig (Red.), *Barnehagens friluftsliv* (s. 202- 214). Cappelen damm akademisk
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplanen for barnehagen innhold og oppgaver*. Utdanningsdirektoratet
- Larsen, A. K. & Slåtten, M. V. (2019). *En bok om oppvekst – samfunnsfag for barnehagelærere*. Fagbokforlaget
- Langholm, G. (Red.), Hilmo, I., Holter, K., Lea, A. & Synnes, K. (2017). *Forskerfrøboka* (2. utg.). Fagbokforlaget
- Lindholm, M. (2021). *Nysgjerrighet. Dybdeløring i informasjonssamfunnet*. Universitetsforlaget.
- Lunde, C. & Brodal, P. (2022). *Lek og læring i et nevroperspektiv: Hvordan gode intensjoner kan ødelegge barns lærelyst*. Universitetsforlaget
- Løkken, G. (2013). Kapittel 2: Det fenomenologiske. I Haugen, S., Løkken, G & Røthle, M (Red.), *Småbarnspedagogikk. Fenomenologiske og estetiske tilnærminger* (2. utg.). (31-44). Cappelen Damm Akademiske
- Navarro, F, J. R. (2022). *Den indre sommerfuglen gjenklang - nærhet mellom barnehage og utdanning*. Universitetsforlaget
- Neegaard, H. (2022). Kapittel 4: Tidlige møter med natur – friluftsliv med de yngste barna. I H. Neegaard & I. W. Krempig (Red.), *Barnehagens friluftsliv* (s. 69- 79). Cappelen damm akademisk
- Osnes, H., Skaug, H. N. & Kaarby, K. M. E. (2020). *Kropp, bevegelse og helse i barnehagen* (3. utg.). Universitetsforlaget

- Sageidet, B. M. (2015) Bærekraftig utvikling i barnehagen – bakgrunn og perspektiver. *Norsk pedagogisk tidsskrift* 99 (2) (s. 110-123)
- Skogen, E. (Red.). (2005). *Å være leder i barnehagen*. Fagbokforlaget
- Ulleberg, I. (2020). *Kommunikasjon og veiledning*. (2. Utg.). Universitetsforlaget
- Winger, N., Hernes, L & Viste, T. (2019). Artikkel 1: Blikk for barn. I Hernes, L., Viste, T & Hernes, L (Red.), *Blikk for barn* (11-26). Fagbokforlaget
- Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Pedagogisk forum

Vedlegg 1 – Intervju spørsmål

Spørsmål 1:

Hvilken utdanning har du? Hvor lenge har du arbeidet i barnehagen? Hvilke avdelinger har du arbeidet på?

Spørsmål 2:

Hva er dine arbeidsoppgaver når det kommer til avdelingens virksomhet?

Spørsmål 3:

Hva er en god naturopplevelse for deg?

Spørsmål 4:

Hva legger du i begrepet gode naturopplevelser?

Spørsmål 5:

Hvor ofte og lenge er dere på tur utenfor barnehagens områder?

Spørsmål 6:

Hva er det beste med å være ute med barna? Hva synes du er utfordrende?

Spørsmål 7:

Hva mener du er det viktigste barna lærer og erfarer i naturen?

Spørsmål 8:

Hvilken betydning mener du naturopplevelser i barnehagen kan ha for de minste barna i barnehagen?

Spørsmål 9:

Hva mener du selv er viktig for at barna skal få gode naturopplevelser?

Spørsmål 10:

Hvordan tilpasser dere for at hvert enkelt barn skal få gode naturopplevelser?

Spørsmål 11:

Hvordan er holdningene i gruppa blant ansatte? Har dere et felles syn og en felles forståelse for viktighetsgraden av naturopplevelser?

Spørsmål 12:

Hvordan veileder du personalgruppen rundt dette temaet, om viktigheten av naturopplevelser?

Spørsmål 13:

Ser du store forskjeller på naturopplevelsene i forhold til årstidene?

Oppfølgingsspørsmål:

Kan du utdype? Hva mener du med? Kan du fortelle mer om det?

Vedlegg 2 – Intervju guide og samtykkeerklæring

Vil du delta i undersøkelsen til bachelorprosjektet “*Naturopplevelser for de yngste barna i barnehagen*”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i undersøkelsen til et bachelorprosjekt hvor formålet er å gå dypere inn i hvordan barnehagelæreren forstår gode naturopplevelser for de yngste barna i barnehagen. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med dette bachelorprosjektet er å dykke dypere inn i vår problemstilling “Hvordan forstår barnehagelæreren gode naturopplevelser for de yngste barna i barnehagen?” Vi vil stille spørsmål knyttet til hvordan du som barnehagelærer tilrettelegger for de yngste barna i barnehagen ute i naturen, og hva du ser på som gode naturopplevelser for de yngste barna. Informasjon og erfaringer vi innhenter vil vi analysere for å finne ut av hva de voksne ser på som gode naturopplevelser for de yngste barna i barnehagen.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskulen på vestlandet er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

I vår bachelor oppgave ønsker vi å ha informanter i barnehager som har forskjellig populasjon og fokusområder. Derfor ønsker vi å intervju bybarnehage, gårdsbarnehage/frilufsbarnehage og barnehage som ikke naturligvis har friluftsliv som fokusområde.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i intervjuet, vil vi føre et semi strukturert intervju. Dette betyr at alle deltakere får like spørsmål, men det kan komme individuelle oppfølgingsspørsmål. Du vil få spørsmål rundt dine tanker om temaer som fysisk fostring, naturfag og utetid knyttet opp mot de yngste barna i barnehagen. Selve intervjuet vil vare i ca. 30 minutter.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst innen gitt frist, trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle data fra deg vil da bli slettet. Det vil

ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Undersøkelsen vil ikke samle inn personopplysninger, og datamateriale vil anonymiseres, slik at ingen deltakere er gjenkjennbare i den endelige oppgaven.

- Vi er 3 studenter som sammen skriver bacheloroppgaven. Isabella Bruland, Inger Sørnbø og Thomas Bjerkheim. Vi i tillegg til veileder Kari Grutle Nappen vil ha tilgang til opplysninger frem til prosjektet er avsluttet.
- Du vil ikke bli navngitt ved ditt reelle navn, i selve oppgaven
- Du vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjon.

Prosjektet vil ikke behandle personopplysninger

Prosjektet vil ikke innhente og behandle personopplysninger. Prosjektet vil etter planen avsluttes når oppgaven blir godkjent. 18 mai: eventuelt trekk av samtykke for å delta, må gjøres innen denne datoen.

Hvis du har spørsmål til studien, ta kontakt med:

- Høgskulen på vestlandet ved Kari Grutle Nappen
Mail: xxx
Telefon: xxx xx xxx
- Thomas Bjerkheim
Mail: xxx
Telefon: xxx xx xxx
- Inger Sørnbø
Mail: xxx
Telefon: xxx xx xxx

- Isabella Bruland
Mail: xxx
Telefon: xxx xx xxx

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Eventuelt student

(Forsker/veileder)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet Naturopplevelser for de yngste i barnehagen og jeg (sett kryss i ruten som stemmer):

- Samtykker til å delta i prosjektet
- Samtykker ikke til å delta i prosjektet

Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet.

NB! Prosjektet skal ikke behandle personopplysninger, og derfor skal dette informasjonsskrivet ikke signeres!

Informant 1

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet Naturoplevelser for de yngste i barnehagen og jeg (sett kryss i ruten som stemmer):

- Samtykker til å delta i prosjektet
 Samtykker ikke til å delta i prosjektet

Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet.

NB! Prosjektet skal ikke behandle personopplysninger, og derfor skal dette informasjonsskrivet ikke signeres!

Informant 2

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet Naturoplevelser for de yngste i barnehagen og jeg (sett kryss i ruten som stemmer):

- Samtykker til å delta i prosjektet
 Samtykker ikke til å delta i prosjektet

Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet.

NB! Prosjektet skal ikke behandle personopplysninger, og derfor skal dette informasjonsskrivet ikke signeres!

Informant 3

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet Naturoplevelser for de yngste i barnehagen og jeg (sett kryss i ruten som stemmer):

- Samtykker til å delta i prosjektet
 Samtykker ikke til å delta i prosjektet

Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet.

NB! Prosjektet skal ikke behandle personopplysninger, og derfor skal dette informasjonsskrivet ikke signeres!